

Elismerés a szórvány szolgálatáért*

Jeles ünnepre gyűltünk össze, a Költészet Napjának valóságos és az egységes Európába való betagozódásunknak jelképes előestéjén. Egy sajátos törtéreljű nemzet határokkal szétszabdalt részeinek képviselőként egy a magyar műveltség határokon átnyúló tevékenységű „gyalogmunkása” elismerésének lehetünk részesei a történelmi levegőjű budai Várnegyed patinás épületében.

A Kráter Irodalmi és Művészeti Műhely Egyesület tavaly decemberben módosított alapszabályában rögzíti, hogy a szervezet „külön kulturális és szociális programok szervezésével segíti a határainkon túli szórványban élő magyar nemzetiségű lakosság humán felzárkóztatási stratégiáit, szorosabb kapcsolatba lépve azok kulturális, oktatási és egyéb szervezeteivel”. Az egyesület, a Püski és az Antológia Kiadókkal közösen, 1998-tól Csengey Dénes Különdíjat adományoz olyan határon túli magyar közéleti személyiségeknek, akik a következő területeken fejtenek ki kimagasló tevékenységet:

- nemzedéki-nemzeti önismeret;
- tájegységi nemzetiségi és nemzeti önismeret, továbbá
- helyi közművelődési, egészségügyi-szociális állapotleírás.

Az eddigi díjazottak között délvidéki író és színművésznőt, erdélyi lelkipásztort, tanárnőt és grafikus, kárpátaljai mérnök-feltalálót, felvidéki történészt, moldvai csángó költőt és újságírókat egyaránt találhatunk. Ez idén kerül sor első ízben a kitüntetés arany fokozatának átadására, éspedig **Kabók István** nyugat-bácskai történelemtanárnak és kisebbségpolitikusnak.

Jelöltünk 1950. augusztus 16-án látta meg a napvilágot Bácsgyulafalván, a telecskai dombvidéken. Mivel már kisgyermekkorában meggyöngült a látása, általános iskoláit a Nándorfehérvárral/Belgráddal egybeépült Zimony speciális, szerb nyelvű tanintézetében kellett végeznie. Tehetségével kitűnt az ottani önképzőkörben és történelem-földrajz szakkörben, valamint a színjátszó csoportban felmutatott tevékenységével. Mivel az iskolában az angol mellett az eszperantó nyelv is köte-

lező volt, Kabók István ez utóbbit oly mértékben elsajátította, hogy jutalmul delegálták a budapesti eszperantó világtalálkozásra. E kötődése egy életre meghatározóvá vált, amelynek tényeire a későbbiekben még visszatérnék.

Gimnáziumi tanulmányait Zomborban folytatta, ahol szintén a történelem szakkörben kamatoztatta képességeit. Innen egyenes útja vezetett az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Karára. 1974-ben a történelem tanszéken abszolválva e tárgyat tanította Törökkanizsa, Szabadka, majd Magyarkanizsa iskolájában. 1981-ben egyik résztvevője és áldozata volt az ún. *horgosi orgona-affér* néven hírhedtté vált, vallásellenes koncepciósnak – a Tito-rendszer önkényuralmi jellegét példázó eseményt Matuska Márton újságíró évekkel később, nagy visszhangot kiváltó cikksorozatban leplezte le az újvidéki Magyar Szóban -, a meghurcolás következtében Kabók István és több pedagógustársa három évig munkanélkülivé vált. Utóbb szülőfalujában tanított hat esztendeig történelmet és földrajzot.

1989-90-ben ismét magára vonta a figyelmet ellenzéki ténykedésével. A többpártrendszer összju-goszláv viszonylatban is első kezdeményezése: a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közössége gyulafalvi és nyugat-bácskai megszervezéséből oroszán-részt vállalt. Hosszú évekig dolgozott a VMDK országos tanácsának tagjaként, a nyugat-bácskai területi szervezetnek pedig felváltva tölti be máig az alelnöki és elnöki tisztét. Zombor járás – az ottani fogalmak szerint: község – képviselő-testületében két mandátumon keresztül képviselte faluját.

A rendszerváltozás óta a délvidéki magyarság ügyeinek fáradhatatlan munkása, aki a jó ügyek „tárca nélküli minisztereként” tartja a kapcsolatot a magyarországi kormányzervekkel, kulturális és szociális intézményekkel, alapítványokkal. Ha kell, lobbizik, ha szükséges, tankönyvet és pénzübeni támogatást szerez földjei közösségi és egyéni gondjainak enyhítésére. A kisebbség-anyanemzeti kapcsolatépítés, kötődés fontos formájaként szerepet vállal Bácsgyulafalva és az őrségi

Magyarszombatfa testvértelepülési kontaktusának kiépítésében és működtetésében. S ne feledjük: jó évtizede a felső tagozatos általános iskolások újabb és újabb rajainak történelemvetélkedőt szervez és vezet a zombori Petőfi Sándor Magyar Művelődési Egyesületben, és pedig az egész régió magyar gyermekeit bevonva.

Mint tudjuk, az 1990-es évtized a délszláv népek – s a velük együtt élő magyarok – történetébe fekete betűkkel íródott be. Az etnikai tisztogatás közvetlen és közvetett formáinak változatos eszköztárával öltek meg tízezreket, űztek el szülőföldjükről milliókat, kényszerítettek mundérba szinte gyermekfejjel fiatalokat, hogy egy esztelen háborúban haljanak meg vagy váljanak gyilkosokká, veszítsék el testrészeiket, legyenek egy életre idegbetegek. Az elűzöttek helyébe pedig az adott országban éppen többségi helyzetben lévő telepítették be a máshonnan elűzött vagy tervszerűen evakuált saját néptestvéreiket. Aki egy kicsit is odafigyelt a ki tudja hányadik balkáni háborúra, az észlelhette, hogy nemzetszeink közül a legnehezebb helyzetbe a baranya-szlavóniai magyarság került, hisz jelentős hányaduk évekre anyaországi vagy nyugati emigrációba kényszerült, a maradék nagy része pedig a világon senki által el nem ismert krajnái szerb bábállam rabszolgasorsba taszított polgárává lett. Kabók István – sokakhoz hasonlóan – jugoszláv útlevelével rendszeresen bejárta a megszállt falvakba, vitte a magyarországi és délvidéki humanitárius segélyeket, s tette mindazt, amit egy nemzeti lelkiismerettel megvert magyarnak tennie kellett.

De ugyanakkor – lévén birtokában egy nemzetközi nyelvnek és kapcsolatrendszernek –, a maga eszközeivel részt vállalt a nyugati közvélemény felrázásából is. 1992-ben Bécsben, az eszperantista világkongresszuson, három évvel később pedig az akkor már független Szlovéniában, a maribori eszperantista szimpóziumon tartott előadást a délvidéki magyarok helyzetéről, illetve a délszláv háború történelmi okairól. A Nemzetközi Bizottság az Etnikai Szabadságjogokért nevű eszperantista szervezet meghívására 1993-94-ben összesen 42 előadást tartott ugyanerről a Benelux államokban, Franciaországban, Katalóniában, a Baszkföldön, Angliában és Walesben. Eszperantó írásai konferenciakötetekben, periodikákban és a Huszár Lászlóval közösen írott, 1994. évi „Magyarok a Vajdaságban” c. könyvében olvashatók, de természetesen közügyekben a délvidéki napi és hetilapok hasábjain számos esetben magyarul is hallatta hangját.

A történelemtanár és kisebbségpolitikus öt éve – a Mocsary Lajos Alapítvány támogatásával –, a budai ORFI-ban gyógymasszőri képesítést szerzett, s jelenleg e pályán keresi kenyerét. Mindamellett máig folytatja sokoldalú segítő szolgálatát szülőföldje mindennapi teendőinek megoldásában, rendszeresen utazik, szervez és közvetít. Az emigrációban létrejött Délvidéki Magyarok Közösségében elnökségi tagként a kezdetektől részt vesz.

Mondandóm zárásaként a PolÍSz mostani számában megjelent írásából idézek: *„Tisztában kell lenni azzal a ténnyel, hogy a 19. században függetlenné vált és terjeszkedni akaró szomszédaink, valamint a történelmi Magyarországból kiszakadni óhajtó népek e törekvéseket szolgáló ideológiájukat a magyarellenességre alapozták. E magyarellenesség a későbbiek folyamán hol erősödött, hol veszített intenzitásából, rendszerek jöttek-mentek, módszerek változtak, ám a cél örök állandóként megmaradt a mai napig: magyartalanítani a megszerzett területeket. Csakis ennek a szem előtt tartásával lehet kialakítani egy helyes, és talán hosszú távon eredményes magyarságpolitikát.”* A demográfiai, gazdasági, oktatási, kulturális, nyelvhasználati gondok sorjázása után kitér a délvidéki magyarság politikai önszerveződésére is. A cikk programadó része tengelyébe a VMDK máig időszerűségét nem veszített hármass autonómia-tervezetének a gyakorlatba átültetését állítja. Emellett szorgalmazza a vállalkozások élénkítését – mindúgy a helyi kezdeményezések felkarolása, mind a magyarországiak térségbeli megjelenésének az ösztönzése vonatkozásában. Kulcsfontosságúnak érzi az anyaországba áttelepült és ott a számítását megtalált vállalkozói réteg bekapcsolását a szülőföldi privatizációba. A kedvezménytörvény csorbítása ellen is felemeli a szavát. Utolsó mondatát minden érdekelt figyelmébe ajánlom: *„A magyarországi pártoknak meg kell, igenis meg kell egyezniük legalább egy megközelítőleg hasonló politikában a határon túli magyarok vonatkozásában, hogy az semmi esetre se essék a pártpolitika áldozatául!”*

Az elmondottak alapján talán nem kétséges, milyen morális és gyakorlati okok indokolták, hogy Kabók István kapja a Csengey Dénes Különdíj 2002. évi arany fokozatát. Isten tartsa meg őt jó egészségben, és szolgálja még sokáig népét eredményesen!

* Elhangzott 2003. április 10-én, Budapesten, a Magyar Kultúra Alapítvány budavári székházában, abból az alkalomból, hogy Kabók István Csengey Dénes Különdíjban részesült.